

Mallivastaukset

Arvioinnissa kiinnitettiin huomiota olennaisten asioiden löytämiseen teksteistä sekä asian esittämiseen johdonmukaisesti ja täsmällisesti.

Kysymys 1: Arvioi Sortavalan sisälähetystoiminnan ja kansallisuuskysymyksen suhdetta 1800-luvun viimeisillä vuosikymmenillä.

Sortavalaan perustettiin 1880-luvulla kaksi sisälähetystyötä tekevää järjestöä. Ortodoksien parissa tehtävää työtä varten perustettiin vuonna 1885 Pyhain Sergein ja Hermannin veljeskunta. Sortavalan seminaari oli alueen suomalaiskansallinen ”linnake”. Sen luterilaisten lehtoreiden perustama Sortavalan Evankelinen aloitti puolestaan vuonna 1890. 5 p

Sergein ja Hermannin veljeskunnan tavoitteisiin kuului Raja-Karjalan alueen ortodoksiväestön sivistystason kohottaminen. Tämän tavoitteen taustalla oli ajatus ortodoksien suomalaiskansallisesta herättämisestä. Ortodoksit kokivat, että luterilainen kirkko pyrki kansallistamisen varjolla kääntämään ortodokseja luterilaisiksi. 5p

Sortavalan ja Raja-Karjalan luterilaistaminen olikin muutamien herätyskristillisesti ja suomalaiskansallisesti suuntautuneiden vaikuttajien pyrkimys. Sortavalaan 1880 perustetun seminaarin parista, ja erityisesti sen lehtoreiden Bruno Boxströmin ja Konrad A. Hougbergin toimesta syntyi ajatus lähetysharrastuksen edistämiseksi alueella. Lähiseudun papiston yhteisten kokousten myötä diakoniaa, pyhäkoulutyötä ja lähetysharrastusta ryhdyttiin edistämään. Toiminnan pohjalta syntyi uusi sisälähetysjärjestö, Sortavalan Evankelinen seura, joka otti tavoitteekseen Karjalan evankelioimisen. 5 p

Molempien seurojen tekemä sisälähetystyö sisälsi kansallisia tavoitteita, mutta kirkkojen välillä syntyi myös vastakkaisuutta. Suomalaismielinen ortodoksipappi Sergei Okulov ei voinut ymmärtää Sortavalan Evankelisen seuran – eikä varsikaan Bruno Boxströmin - kansallisuusmielisyyteen liittyvää ortodoksivastaisuutta tai venäjän kielen kritisoimista. Vastapainoksi Okulov aktivoitui edistämään ortodoksien parissa sisälähetystyötä julkaisemalla ja levittämällä suomenkielistä ortodoksista kirjallisuutta. 5 p

Kysymys 2: Miten venäläistämistoimet vaikuttivat sisälähetystyöhön 1900-luvun alussa?

Suomessa sortovuosiksi kutsuttu aika helmikuun manifestista 1899-1905 heijastui Sortavalan ja Raja-Karjalan kirkolliseen tilanteeseen suoraan. Ortodoksien merkitys korostui, kun Suomen kenraalikuvernööri Bobrikov ryhtyi vahvistamaan venäjänkielisten tai venäjään puhuvien ortodoksien asemaa. Tässä tilanteessa suomenkielisten ortodoksien venäjänopetukseen kiinnitettiin huomiota ja myös uusia ortodoksikirkkoja ryhdyttiin rakentamaan. 5 p

Varsinkin jälkimmäinen näistä tulkittiin tarkoittavan sitä, että ortodoksinen kirkko oli osa Bobrikovin venäläistämispolitiikkaa. Luterilaisten parissa tämän puolestaan vahvasti vanhaa käsitystä siitä, että ortodoksisuus ja venäläisyys kuuluvat yhteen. Poliittisia epäluuloja herätti puolestaan Bruno Boxströmin suunnitelmat rajantakaisen Karjalan evankelioimiseksi, mikä saattoi toden teolla alkaa vasta venäläistämiskauden jälkeen 1905. 5

Kysymys 3: Millaisia poliittisia ulottuvuuksia ortodoksisella kirkolla oli kylmän sodan aikana?

Lännessä osoitettiin kylmän sodan aikana kiinnostusta erityisesti Suomen ortodoksisen kirkkoa kohtaan. Suomen ortodoksit nostettiin asialistalle, kun Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka Athenogoras ja USA:n pääkonsuli John J. Macdonaldin tapasivat Istanbulissa vuonna 1949. Athenogoras esitti, että Suomen ortodoksikirkko ja sen arkkipiispa voisivat olla hyödyksi taistelussa kommunismia vastaan. Vastapalvelukseksi A. toivoi Suomen ortodokseille taloudellista tukea. 8 p

Athenogoras oli länsimielinen ja hänellä oli myös omia poliittisia ja kirkkopoliittisia tavoitteita. USA:ssa lähes 20 vuotta arkkipiispana toimineena ja presidentti Trumanin ystävänä hän oli omaksunut vahvan kommunisminvastaisuuden. Idän ja lännen välisessä taistossa hän tahtoi haastaa Moskovan patriarkaatin ja vahvistaa omaa patriarkaattiaan sekä autonomisia ja autokefaalisia kirkkoja sen alaisuudessa. 6 p

USA:n toimista ei ole tarkempia tietoja, sillä arkistot eivät ole vielä avoimia. Se kuitenkin tiedetään, että vuonna 1953 CIA, Pentagon, ulkoministeriö käynnistivät salaisen operaation ortodoksikirkkojen tukemiseksi. Vaikka moni yksityiskohta on vielä hämärän peitossa, voidaan päätellä, että ainakin Suomen ortodoksikirkolla oli aiemmin tiedettyä suurempi rooli kylmän sodan aikaisessa kamppailussa Moskovan ja Konstantinopolin välillä. 6 p